

Lugemisstrateegiad õpilasele

1. Alusta lugemist kindla eesmärgiga, miks ja mida sa lugema hakkad (lähtu ülesande juhised).
2. Pane tähele, et tekstid erinevad sõltuvalt sellest, mis on nende eesmärk (nt õpetada, anda teavet, juhendada, panna mõtlema, lahutada meelt, millegi üle arutleda, veenda, arvustada, selgitada).
3. Loe teksti mitu korda. Esimesel lugemisel saad tekstist üldise ettekujutuse, teistkordsel lugemisel saad keskenduda sellele, mida ülesandes nõutakse.
4. Loe ja püüa välja selgitada teksti täpne teema, selleks leia tekstist võtmesõnad.
5. Püüa ära tunda nii palju teemaga seotud sõnu ja fraase kui võimalik.
6. Püüa aru saada ka sõnaosadest, see aitab mõista sõnade tähendust.
7. Ära ürita aru saada igast sõnast. Püüa saada üldine ettekujutus teksti sisust.
8. Püüa tundmatutest sõnadest konteksti abil aru saada.
9. Leia tekstist tähendust kandvad sõnad, ülejäänud sõnadele (nt artiklid, eessõnad, abiverbid) ära esialgu liiga palju tähelepanu pööra (seda võtet saad kasutada tekstist üldist arusaamist nõudvate ülesannete puhul).
10. Lugeses pööra erilist tähelepanu sellele, mida autor rõhutab või kordab.
11. Õpi aru saama lõpetamata lausetest, püüa neid tõlgendada ja mõista nende tähendust.
12. Õpi eristama peamist mõtet ja seda toetavaid detaile.
13. Loo mõttes sidus tekst loetu kohta, kasutades selleks nii enda kui ka võõrkeeles omandatud teadmisi.

Lugemisoskust arendavate tegevuste näiteid

- Õpetaja palub õpilastel lugeda teksti või lõiku ilma eelneva ettevalmistuseta, paludes keskenduda peamise mõtte leidmisele.
- Õpetaja ütleb teksti või lõigu teema ning viib õpilastega läbi ajurünnaku oodatava sõnavara peale. Seejärel ütleb õpetaja põhjuse, miks seda teksti loetakse.
- Enne lugemise alustamist annab õpetaja õpilastele ülesande kindlaks teha teksti žanr, liik ja eesmärk.

- Õpetaja näitab õpilastele tekstiga seotud pilte ja palub arvata, millest tekstis võiks juttu tulla.
- Õpilased täidavad esmalt lugemisülesande, mille eesmärgiks on leida teksti põhiidee/teema (ülelibisev lugemine). Teistkordsel teksti lugemisel palutakse õpilastel leida detailsemat infot (süvenev lugemine).
- Õpetaja loeb ette lühikese sissejuhatava tekstilõigu, seejärel küsib õpilastelt küsimusi, mis näitavad üldist arusaamist tekstilõigu sisust.
- Õpetaja laseb teksti lugeda mitu korda, paludes iga kord keskenduda erinevatele aspektidele, andes iga kord erineva suunise.

Näpunäiteid õpetajale: kuidas lugemisoskust arendada

1. Tutvustan õpilastele autentseid või kohandatud tekste, mis on kirjutatud eri registrites ja mis peaks aitama mõista kirjutaja suhtumist väljendavaid tähendusvarjundeid.
2. Valin õpilaste keeleoskustasemele, huvidele ja vajadustele sobivaid, eri tüüpi ja erineva pikkusega tekste.
3. Aitan õppijatel teksti mõista nii lõigu kui terviku tasandil.
4. Aitan õpilastel mõista teksti ülesehitust.
5. Õpetan, kuidas tuletada tundmatute sõnade tähendust ning interpreteerida teksti ja selle konteksti taustinfo abil.
6. Pakun õpilastele erinevaid eesmärgipärase lugemise ülesandeid (nt info otsimine, detailide mõistmine).
7. Oskan erinevate tegevuste abil arendada õpilaste lugemisoskust.
8. Aitan õpilastel lugemistekstist aru saada toetavate tegevuste abil (lugemist alustades, lugemise ajal ja järel).
9. Pärast teksti lugemist pakun õpilastele tegevusi, mis aitavad neil loetut siduda isikliku kogemusega, või ülesandeid, mis on seotud keelekasutusega.
10. Olen teadlik lugemisel ettetulevatest probleemidest ja nende põhjustest ning oskan pakkuda sobivaid strateegiaid nende lahendamiseks.
11. Ootan õpilastelt regulaarselt tagasisidet nii loetud tekstide kui ka lugemisoskust arendavate tegevuste kohta, et nad õpiks nägema, millised probleemid neil lugemise ajal tekivad ja kuidas neid probleeme lahendada.

12. Aitan õpilastel hinnata nende edusamme ja püstitada lühiajalisi õpieesmärke, et suurendada õppijate iseseisvust.

Probleemid ehk mis võib raskendada lugemistekstist arusaamist.

- Ebasobiv ülesanne. Lahendus – nt huvitavad ülesanded, mis on valitud õppija võimekusele vastavalt.
- Huvi puudumine. Lahendus – ülesanded, mis aitavad tekitada huvi teksti vastu, nt piltide vaatamine või arutelu enne teksti juurde asumist.
- Raske või ebahuvitav teema. Lahendus – tuleb valida eakohane ja õppija huvidele vastav tekst.
- Keeruline sõnavara. Lahendus – õige lugemisstrateegia valik, selgelt sõnastatud ea- ja tasemekohane ülesanne.
- Keeleprobleemid (nt liiga pikad ja keerukad sõnad ja laused). Lahendus – nt valida õppija keeletasemele vastav eakohane tekst ja ülesanne.
- Lugemiskeskused (düsleksia vmt). Lahendus – individuaalne lähenemine.

Lugemisülesannet sisse juhatades:

- seleta, mis tüüpi teksti hakatakse lugema
- anna teksti kohta taustteavet
- aita luua ootusi teksti kohta (nt kasuta pilte või joonistusi)
- tee eeltöö võtmesõnade või väljenditega, mis tekstis ette tulevad ja aitavad teksti mõista

Võimalikud ülesanded **enne lugemist**:

- piltide näitamine
- teema kohta sissejuhatavate küsimuste esitamine
- seoste loomine lugejate eelnevate kogemuste ja teadmistega

Võimalikud ülesanded **lugemise ajal**:

- küsimuste esitamine
- tekstitüübi kindlakstegemine
- sobitamine
- juhiste järgimine
- märkmete tegemine
- tõlkimine ja tõlgendamine
- täiendamine (nt tabeli või lünkteksti täitmine)

Võimalikud ülesanded **pärast lugemist**:

- küsimustiku või tabeli täitmine
- loetelu täiendamine
- järjestamine
- teksti ja lausete täiendamine
- kokkuvõtte tegemine
- saadud info kasutamine probleemi lahendamiseks või aruteluks
- tegelastevaheliste suhete väljaselgitamine
- autori (või tegelaste) meeleolu, suhtumise, hoiakute, kommete kindlakstegemine

- rollimäng
- simulatsioon